

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

Karar Günü:9.11.1983

R.G. Tarih-Sayı:21.10.1984-18552

Davayı Açan : Cumhuriyet Başsavcılığı

Davalı : Yeni Düzen Partisi

Davanın Konusu : Tüzüğündeki Kurucular Kurulunun arttırılmasına ilişkin hüküm, Kurucular Kurulunun teşkilinde gösterdiği faaliyet ve programında kadın hakları komisyonları ve yardım sandıkları kurulmasına yer vermesi 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8., geçici 4. ve 5., 91. ve dolayısıyla 90. maddelerine aykırı bulunduğundan aynı Kanunun 101. maddesinin (a) ve (b) bendleri gereğince Yeni Düzen Partisinin kapatılmasına karar verilmesi istenmiştir.

I- İddianame :

Cumhuriyet Başsavcılığının, "Yeni Düzen Partisi"nin kapatılması istemini içeren günsüz, SP-9-5 sayılı iddianamesi, özetle, şöyledir :

Kuruluş bildirisini 1.7.1983 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle tüzel kişilik kazanan, kendisinden önce 20.6.1983 tarihinde kurulmuş Yeni Doğu Partisinin kullandığı (YDP) rumuzlarını kullanan (Yeni Düzen Partisi)nin kurucu üyelerini tamamlamakta gösterdiği faaliyeti ile tüzük ve programının Siyasi Partiler Kanunu'nun aşağıda açıklanacak hükümlerine aykırı bulunduğu saptanmıştır.

Sözü edilen 2820 sayılı Kanunun (90) ıncı maddesinde (Siyasi Partilerin tüzük, program ve faaliyetlerinin Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu hükümlerine aykırı olamayacağı) ifade edildiğinden, tespit olunan kanuna aykırılıklar nedeni ile bu davanın açılması gerekmiştir.

A) Kurucu Üyelerin Tamamlanması Eylemi :

Kuruluş bildirisini 1.7.1983 günü İçişleri Bakanlığına veren ve tüzel kişilik kazanan Yeni Düzen Partisi'nin kurucu üyeleri bildirgede de belirtildiği üzere (30) kişiden ibarettir.

Kurucu üyelerden Ziya Güven 7.7.1983 tarihinde kurucu üyelikten istifaen ayrılmış, Vahap Esendağ, Şükrü Arsan, Jale Atlıhan, Süreyya Çetinbinici, Ayhan Dürrüoğlu, Yurtsev Özlü, Turhan Şencan, Hatice Yıldız ve İsmail Yıldız'ın da kurucu üye olmaları Milli Güvenlik Konseyince 20 Temmuz 1983 gün ve 95 sayılı kararla uygun bulunmamıştır.

Diğer üyeler İçişleri Bakanlığına 26.7.1983 tarihinde verdikleri 24.7.1983 tarihli listede onyediy kurucu üye ile merkez organlarında görev verilenleri bildirmiş, listenin altındaki not kısmına da Karip Uçar, Rahmi Şengül, Hamdi Tepe, Erol Bekler isimleri yazılmıştır.

İçişleri Bakanlığının durumun tavzih edilmesini isteyen yazısına bu kez, Yeni Düzen Partisi 4.8.1983 tarihli cevabında, "Veto gören 9 kurucu üyemiz sayısına denk yeni kurucu üyeyi bildirmemiz talep edilmektedir.... Bakanlıklarına sunulmuş bulunan kurucu üyelerimiz arasından değerlendirme sonucu 9 kişinin kimlikleri tekraren açıklanmıştır." denilerek, Selahattin Baltacı, Orhan Türkoğlu, Selahattin Mertler, Karip Uçar, Ali Şahin, Hakkı Atlıhan, Yaşar Tüter, Mehmet Kayımer ve Tuncer Önderer'in adları bildirilmiştir.

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

Cumhuriyet Başsavcılığımızın "İçişleri Bakanlığına 26.7.1983 tarihinde verilen bildirgede kurucu üyelerin imzaları olmadığı gibi bu bildirgenin alt tarafında Not : denilerek dört kişinin adlarının yazılması nedeni anlaşılmamıştır" denilerek bu hususun açıklanması yolundaki isteğine verilen cevapta da "kurucularımızın dokuzu veto edilenlerin yerine tefrik edilmiş olup İçişleri Bakanlığına ayrıca bildirilmiştir. Evrakı tamam diğer kurucu üyelerimiz ise yeni kurucular olarak arz edilmiştir." denilmiş ve aynen "kuruluş bildirisi için imzalar" başlıklı ekinci Yaşar Tüter, Orhan Şentepe, Tuncer Önderer, Selahattin Mertler, Mehmet Morkılıç, Mehmet Kayımer, Hasip Olcay, Hakkı Atlıhan, Ali Şahin, İrfan Aysan, Selahattin Baltacı, Ali Taş ve Karip Uçar'ın adları yazılarak altları da imzalatılmak suretiyle düzenlenen belge gönderilmiştir.

Bu arada kuruculardan olup ilk bildirgede adı bulunan Cengiz Sözkın'ın kurucu üyelikten istifa ettiğine dair 26.7.1983 tarihli dilekçesinin örneği İçişleri Bakanlığının 3 Ağustos 1983 tarihli yazısı ile Başsavcılığımıza intikal etmiştir.

Milli Güvenlik Konseyi de, 12 Ağustos 1983 tarih ve 114 sayılı kararı ile ikinci kurucu listede adı yazılı "Ali Şahin"ın kurucu olmasını uygun bulmamıştır.

Milli Güvenlik Konseyinin hangi liste üzerinde ve kimler hakkında inceleme ve değerlendirme yaptığı Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinden sorulmuş, alınan 17 Ağustos 1983 tarihli cevabi yazıya ekli listede adları yazılı (Selahattin Baltacı, Orhan Türkoğlu, Selahattin Mertler, Karip Uçar, Ali Şahin, Hakkı Atlıhan, Yaşar Tüter, Mehmet Kayımer ve Tuncer Önderer)in incelemeye ve değerlendirmeye tabi tutulduğu bildirilmiştir.

Bu duruna göre Yeni Düzen Partisi'nin 1.7.1983 tarihli bildirisinde adları yazılı otuz kurucu üyesinden biri istifa etmiş dokuzu da 20.7.1983 tarihli kararla Milli Güvenlik Konseyince uygun bulunmamış ve bilahare bir kurucu üye daha istifaen ayrılmış ve Partinin İçişleri Bakanlığına 4.8.1983 tarihli yazısı ile bildirdiği dokuz kurucu üyeden bir adedi de Milli Güvenlik Konseyince 12.8.1983 tarihinde uygun bulunmamış ve böylece iki kurucu üyenin istifaen ayrılmış olduğu nazara alındığında, Yeni Düzen Partisi'nin Milli Güvenlik Konseyinin inceleme ve değerlendirmesinden geçmiş yirmisekiz kurucu üyesi bulunduğu anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre Siyasi Partiler, nitelikleri belirtilen otuz kişi tarafından kurulurlar ve maddede yazılı bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesi ile tüzel kişilik kazanırlar.

Bildiride maddede yazılı bilgilerden başka "Kurucuların adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, meslek veya sanatlarıyla ikâmetgahlarının belirtilmesi ve bu bildirinin bütün kurucular tarafından imzalanmış olması" şarttır.

Yeni Düzen Partisi'nin 1.7.1983 tarihinde verdiği bildirgeye ekli listede yazılı kurucuları incelenerek değerlendiren Milli Güvenlik Konseyi dokuz kişiyi bu görevler için uygun bulmamıştır.

2820 sayılı Kanunun geçici 4. maddesinin ikinci fıkrasında "...hakkında olumsuz karar alınan kurucu yerine, diğer kurucular tarafından yenileri önerilebilir" denilmektedir.

Bu hükmün açık ifadesine göre ikinci kez önerilebileceklerin adedi ancak haklarında olumsuz karar alınanlar kadar olabilecektir. Başka bir anlatımla, siyasi parti ilk kuruluş bildirisinde beyan ettiği ve bildirdiği kurucu adedini bilahare çoğaltamayacaktır. İstifa edenlerin yerine kanunda yazılı prosedüre uygun olarak yenilerinin önerilebileceği de tabiidir.

Esasen 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun yapısı da kurucu üyelerin bilahare adetlerinin artırılmasına müsait değildir.

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

Siyasi parti kurucuları, ilk büyük kongrenin tabii üyeleridir. Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar. Büyük kongre ilk toplantısını yapıncaya kadar, bu kongrenin yetkilerini kurucular kurulu kullanır (md.14). Kanunun geçici 5. maddesinin (c) bendine göre, partilerin geçici il ve ilçe teşkilâtına ait zorunlu organları kurucular kurulu tarafından oluşturulacağı gibi Milletvekili adayları da doğrudan kurucular kurulu üyelerinin en az üçte iki çoğunluğu tarafından tespit olunacaktır (Değişik geçici mad.6).

Özetlenen bu hükümler kurucuların siyasi partilerdeki etkinlik ve önemini göstermektedir. Bu nedenlerle kurucuların bilahare arttırılabileceği yolunda bir hükme kanunda yer verilmediği gibi özellikle geçici 4. maddede açık ve seçik olarak ancak "olumsuz karar alınan kurucu yerine, diğer kurucular tarafından yenileri önerilebilir" hükmüne yer verilmiştir.

Bu itibarla Yeni Düzen Partisi tüzüğünün (YDP'nin Kuruluş ve Yönetim Teşkilâtı) bölümünün son cümlesindeki "Kurucular Kurulu sayısını arttırmak kararı alabilir. Yeni üyeler ilgili mercilere üç gün içinde bildirilir." hükmü 2820 sayılı Kanunun 8., 14., geçici 4. ve 5. maddelerine, dolayısıyla 90. maddesine aykırı bulunmaktadır.

Esasen Yeni Düzen Partisi'nin Milli Güvenlik Konseyinin 20 Temmuz 1983 tarih ve 95 sayılı kararından sonra yaptığı işlemler ve partinin en önemli faaliyeti olan kurucular kurulunu teşkili de kanuna aykırı bulunmaktadır.

Yukarıda açıklandığı gibi parti 26 Temmuz 1983 tarihinde verdiği listeden sonra, İçişleri Bakanlığına dokuz yeni kurucu üye bildirdiğini beyan ettiği halde Başsavcılığımıza verdiği cevapta ise kurucu üye adetlerini arttırdıklarını bildirerek onüç kişiye ait isim ve imza listesi tevdi edilmiştir.

Bu durumda Yeni Düzen Partisi'nin yeni kurucularını belirlediğini kabule de olanak yoktur.

Yaptığı bu işlemler sonucu parti kurucu üye olarak kabul ettiği ve Başsavcılığımıza bildirdiği "Orhan Şentepe, Mehmet Morkılıç, Hasip Olcay, İrfan Aysan ve Ali Taş"ı Milli Güvenlik Konseyinin 2820 sayılı Kanunun 4. maddesindeki denetiminden geçirmemiş bulunmaktadır.

Partinin "Kanuna Karşı Hile" teşkil edecek bu faaliyeti, daha önce açıklandığı üzere Siyasi Partiler Kanununun 8. ve özellikle geçici 4. maddesine ve dolayısıyla 90. maddesine aykırı bulunmuştur.

B) Yan Kuruluşlar Yasağına Aykırı Davranış :

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 91. maddesine göre Siyasî Partiler "Kadın kolu, Gençlik kolu ve benzeri şekilde ayrıcalık yaratan yan kuruluşlar meydana getiremezler".

Yeni Düzen Partisi'nin Programının, Türk Kadınları, bölümünün 2. maddesinde "her köyde ve her ilçede Kadın Hakları Komisyonları Teşkilini, yardımlaşmanızı, sesinizi duyurmanızı sağlayacağız. Bu komisyonlar il seviyesinde de oluşacak, çaresiz ve sıkıntıda her üyesine el atarak onları feraha çıkaracaktır" denilmekte 3. maddesinde emeklilik fonu tesis edileceği ve 4. maddesinde de "mahalli kadın hakları komisyonlarına ait yardım sandıkları çok çaresiz durumdaki hemcinslerine ve yavrularına yardım yapacaktır." denildikten sonra aynen "bunu Devletin de desteklemesi temin edilecektir" hükmüne yer verilmek suretiyle parti tarafından kurulacak kadın hakları komisyonunun ayrıca yardım sandıklarının olacağı, bunların Devletçe değil, parti tarafından kurulmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

Programdaki yazış ve ifade biçimine göre Yeni Düzen Partisi köy, ilçe ve il seviyesinde (kadın hakları komisyonları) adı altında kuruluşlar kuracak ve ayrıca bu komisyonlara ait yardım sandıkları oluşturacak ve yardım sandıklarını yapacakları yardımları Devletin desteklemesini temin edecektir.

Yeni Düzen Partisi böylece, Siyasi Partiler Kanununun 91. maddesiyle kurulması yasaklanmış kadın kollarını (kadın hakları komisyonu) adı altında kurmayı programında amaçlamış ve bu suretle aynı Kanunun 90. maddesine aykırı davranmıştır.

Sonuç :

Yeni Düzen Partisi'nin tüzüğündeki kurucular kurulunun arttırılmasına ilişkin hüküm, kurucular kurulunun teşkilinde gösterdiği faaliyet ve programında kadın hakları komisyonları ve yardım sandıkları kurulmasına yer vermesi 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8., geçici 4, ve 5., 91. ve dolayısıyla 90. maddelerine aykırı bulunduğundan aynı Kanunun 101. maddesinin (a) ve (b) bentleri gereğince Yeni Düzen Partisinin kapatılmasına karar verilmesi arz ve talep olunur."

II- Davalı Parti savunmasında özetle;

Cumhurbaşkanının eski siyasi partilerden ayrı, yepyeni siyasi partilerin kurulması gereğince değinen sözlerine yer verildikten, Yeni Düzen Partisinin kuruluş nedeninin bu sözlere bağlanmış olduğu vurgulandıktan Partinin kurulmasını takiben basında ve yayın organlarında yer alan haberlerle parti yetkililerince yapılan açıklamalar yazıldıktan sonra, kuruculardan iki kişinin istifa etmesi konusuna değinilerek, istifa dilekçesinin partiye verilmediği ve aslında da istifaların bu dava ile ilgili bulunmadığı belirtilmiş ve veto edilen dokuz kişi yerine on kişinin, muhtemel boşalmalara karşı da ayrıca, dört kişinin kurucu gösterildiği; İçişleri Bakanlığının ikazı üzerine yeniden dokuz kişinin bildirilmek suretiyle istemin karşılandığı, Milli Güvenlik Konseyinin kararından anlaşıldığı üzere Kanuna aykırılığın söz konusu olamayacağı; Siyasi Partiler Kanununun 9. maddesi hükmünün açık olduğu, tüzük ve program hakkında, Cumhuriyet Başsavcılığınca bir itirazda bulunulmadığı, esasen otuz günlük sürenin de geçmediği; Siyasi Partiler Kanununun 8. maddesine göre bir partinin en az otuz kişi tarafından kurulabileceği, üst hududun sınırlanmadığı; aynı Kanunun 98. maddesinde, iddianameye esas teşkil edecek olayların araştırılmasında, siyasi partilerin, Cumhuriyet Başsavcılığının isteklerine engeç onbeş gün içinde cevap vermek zorunda olduklarından söz edildiği; Kanunun 100. maddesinin, ancak dördüncü kısmındaki hükümlerin ihlali halinde Cumhuriyet Başsavcılığına re'sen kapatma davası açma yetkisi verdiği, partinin ise böyle bir suç işlemediği, diğer maddelere ve kanunlara aykırı bir hareketlerinin de bulunmadığı, Kanun Koyucunun Anayasa Mahkemesinin ihtar kararının gereklerinin yerine getirilmesini bir süreye bağlamasının partilerin kolayca kapatılmasını önlemeyi düşündüğü; iddianamenin 4. sayfasındaki sondan ikinci paragrafında, vetodan sonra kurucular kurulu teşkilinde kanunsuzluk görülmekte ise de partiden bu hususta sözlü ve özellikle yazılı istemde bulunmadığı, oysa böyle bir istemin Kanunun bu makama yüklediği bir görev olduğu; iddianamenin 5. sayfasının ikinci paragrafı ile takip eden paragrafına gelindiğinde, elbette ki Milli Güvenlik Konseyinin denetiminden geçmeyen üyenin görev alamayacağı, kaldı ki, Konseyin 24.7.1983 tarihli yazımıza atıf yapan 114 sayılı kararı ile yalnız Ali Şahin'in kuruculuğunu uygun görmediği o yazımızda on kişilik liste ile evrakı tamamlanmış dört kişinin bildirildiği, hangi kanuna karşı nasıl bir hile yapıldığının asla anlaşılmadığı; Kadın Hakları Komisyonu deyiminin bir iyi niyet ve idealizmin ifadesi olduğu, bu komisyonların kadın haklarıyla hiçbir ilişkisi bulunmadığı, Devletin kadınları desteklemesinin temin edileceğine ilişkin sözlerin bir hak sağlanmasına yönelik olmayıp, bir hak savunuculuğuna matuf olduğu, ayrıcalığın söz konusu edilemeyeceği, partimizin kadınlarına bu olanağın tanınacağı, diğerlerinin

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

bundan mahrum edileceğinin söylenmediği, bütün bunlara rağmen Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi ile kusurumuza muttali olduğundan tüm bu bölümün parti programından çıkarılacağı; neticede, iddianamedeki hususları bir ikaz, bir istem kabul edilerek gereklerinin yerine getirileceği;

belirtilmiştir.

III- Cumhuriyet Başsavcısı esas hakkındaki görüşünde, özetle;

1- Yeni Düzen Partisi'nin, programının, Türk Kadınları bölümünün 2. maddesinde (her köyde ve her ilçede kadın hakları komisyonları teşkilini, yardımlaşmanızı, sesinizi duyurmanızı sağlayacağız. Bu komisyonlar il seviyesinde de oluşacak, çaresiz ve sıkıntıda her üyesine el atarak onları feraha çıkaracaktır) denilmekte, 3. maddesinde emeklilik fonu tesis edileceği ve 4. maddesinde de (mahalli kadın hakları komisyonlarına ait yardım sandıkları çok çaresiz durumundaki hemcinslerine ve yavrularına yardım yapacaktır.) denildikten sonra aynen, (bunu Devletin de desteklenmesi temin edilecektir.) hükmüne yer verilmek suretiyle parti tarafından kurulacak kadın hakları komisyonunun, ayrıca yardım sandıklarının olacağı, bunların Devletçe değil Parti tarafından kurulmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 91. maddesi Siyasi Partilerin, kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri şekilde ayrıcalık yaratan yan kuruluşlar meydana getirmelerini yasaklamıştır.

Yeni Düzen Partisi'nin yukarıda değinilen programının Türk Kadınları ile ilgili bölümünde, köy, ilçe ve il düzeyinde (Kadın Hakları Komisyonları) adı altında yan kuruluşlar kurulacağı ve bu komisyonlara bağlı yardım sandıkları oluşturulacağı ifade edilmiştir.

Programdan, bu kuruluşların parti tarafından oluşturulacağı anlaşılmaktadır. Nitekim yardım sandıklarının yapacakları yardımları, Devletin de desteklemesinin temin edileceğinin vurgulanması maksadın ne olduğuna açıklık getirmektedir.

Davalı parti, böylece, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 91. maddesinde yer alan (yan kuruluşlar yasağı) na uymamıştır.

2- Siyasi Partilerin en önemli faaliyetlerinden olan kurucu üyelerin tamamlanması ile ilgili eylemler, bu eylemler nedeniyle ihlal edilen Kanun maddeleri ve istemler davaya ait iddianamemizin (1-5) inci sayfalarında etraflı olarak açıklandığından aynen tekrarlayarak davalı partinin, bu faaliyetinin Siyasi Partiler Kanununun 8. ve geçici 4. maddelerine ve dolayısıyla 90. maddesine aykırı olduğu yolundaki iddiamızı yineliyoruz.

Sonuç :

Yeni Düzen Partisi Programındaki (Kadın Hakları Komisyonları ve Yardım Sandıkları Kurulmasına) dair hükümler, Kurucular Kurulunun oluşturulmasında gösterdiği faaliyet dolayısıyla 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8, geçici 4. ve 5., 90. ve 91. maddelerine aykırı olduğundan aynı Kanunun 101. maddesinin (a) ve (b) bentleri gereğince davalı siyasi partinin kapatılmasına harar verilmesi arz ve mütalaa olunur.

IV- Davalı Parti esas hakkındaki savunmasında, özetle;

Yeni Düzen Partisi'nin, büyük zorluklarla, özverilerle, ülke ve insanımıza olan büyük sevgi ve açık yüreklilikle, iyi niyetle yeni dönemde, yeni politikacılar ortaya koymak üzere kurulduğu; Cumhuriyet Başsavcılığı önceden bir istemde bulunmadan partinin kapatılmasını istediği, bu hususta Türk Adalet Sisteminin yegane sığınakları olduğu ifade edildikten sonra;

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

parti programının başında özel bir bölümde, Türk kadınlarının ele alındığı, ancak hiçbir şekilde kadın haklarından bahis edilmediği, Cumhuriyet Başsavcılığının Siyasi Partiler Kanununun 9. maddesi uyarınca partimizi ikaz etmesi gerektiği; nitekim muttali olunur olunmaz alınan kararla kadınlarla ilgili cümlelerin çıkarıldığı; siyasi parti kuranların Anayasa'yı bildikleri ve onun hükümlerini ihlal etmeyi göze alamayacakları; yeryüzünde ve Türkiye'de hiçbir partinin kadın kollarına ait yardım sandıkları bulunmadığı, bu hususun kadınlara yardımın partinin gücü dışında olup Devlet eliyle yapılacağını gösterdiği; veto beklentisine ilaveten partinin kapatılmasının verdiği kaygıların üyeler üzerindeki baskısı nedeniyle genel merkezden başka parti teşkilatı bulunmadığı; olmayan il ve ilçe teşkilatının, hayali kadın kolları olmayacağı, Cumhuriyet Başsavcılığının bu konudaki mütalaasının geleceğe muzaf yani ihtimale dayandığı; "kurucular kurulu sayısını arttırmak kararı alabilir" konusuna gelince; siyasi partilerin en az otuz Türk Vatandaşı tarafından kurulacağı, elbette ki boşalmalar ve vetolarda yeni üyelerin önerileceği, Milli Güvenlik Konseyinin tetkikinden geçmek şartıyla üye bildirmenin doğal olduğu, Siyasi Partiler Kanunu yoruma açık ise bunu yetkililerin kamu oyuna özellikle ilgililere duyurulmasının yetkililerin görevi olduğu, hukuki sorununuz yoktur diye teşkilatlanmaya gidileceği sırada, dava ile karşılaşıldığı; vetoluların yerine bildirilen kişilerin fazla olduğu, sayısının azaltılması İçişleri Bakanlığınca istenince anında düzeltildiği, kaldı ki iddianamenin bir yerinde veto edilenler yerine bildirilen dokuz kişiden sekizinin kabul edildiği yazılı iken beşinci sayfanın sonunda kabule olanak görülmediğinin yazılı olduğu, oysa Milli Güvenlik Konseyinin ondört kişilik listeden yalnız Ali Şahin'in uygun görülmediğini yazımıza atıf yapılarak partiye tebliğ edildiği; elbette ki denetimden geçenlerin partide görev almadıkları, kaldı ki, bugüne kadar kimlerin vetodan geçtiklerinin kesin şekilde bildirilmediği, sadece geçmeyenlerin bildirildiği; partimizin Milli Güvenlik Konseyinin yazısına göre onüç kişinin vetodan geçtiğine inanıldığı, halbuki iddianamede sekiz kişinin vetodan geçtiğinin anlaşıldığı, oysa sicillerin makamlarında bulunduğu, veto kararını aşan partilerin kesin durumunun zuhulen bildirilmediği, yasalara harfiyen uymuş bir parti olarak iddianamedeki beyanların dışında bulunulduğu;

belirtilmiştir.

V- Davanın Evreleri :

1) Dava, Cumhuriyet Başsavcılığının günsüz, 18.8.1983 gününde kayda geçen SP-9-5 sayılı iddianamesi ile açılmış ve iddianame 703 sayı ile Anayasa Mahkemesi kaydına geçerek 1983/5 (Parti Kapatılması) esas sayısını almıştır.

2) Mahkeme, Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenmiş bulunan günsüz, 18.8.1983 gününde kayda geçen SP-9-5 sayılı iddianamenin onanlı bir örneğinin eklenerek, 7.9.1983 gününe kadar savunmasını yazılı olarak Anayasa Mahkemesine vermesi gereğinin davalı Yeni Düzen Partisi'ne tebliğine ve işin ivediliği nedeniyle tebligatın 7201 sayılı Kanununun 2. maddesi uyarınca memur eliyle yapılmasına 26.8.1983 gününde karar vermiştir.

Karara uyan anılan Parti, süresi içinde ilk yazılı savunmasını vermiştir.

3- Mahkeme, kapatma davasına ilişkin dosyayı da inceleyerek esas hakkındaki düşüncesini ivedi olarak bildirmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılmasına; Cumhuriyet Başsavcılığının düşüncesi geldikten sonra bir örneğinin Başkanlıkça "Yeni Düzen Partisi" başkanlığına tebliğine ve partiden esas hakkındaki yazılı savunmasının istenmesine ve bu iş için yedi gün süre verilmesine 29.9.1983 gününde karar vermiştir.

Karar gereğince, Cumhuriyet Başsavcılığı esas hakkındaki görüşünü 4.10.1983 günlü yazısıyla bildirmiş; Yeni Düzen Partisi de süresi içinde esas hakkındaki yazılı savunmasını vermiştir.

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

4- Dava, 9.11.1983 gününde karara bağlanarak, sonuçlandırılmıştır.

VI. Esasın İncelenmesi ve Gerekçe :

Dosyadaki bütün kağıtlar ve öbür belgeler incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü :

Cumhuriyet Başsavcılığı, iddianamesinde, Yeni Düzen Partisi'nin kurucu üyelerinin tamamlanması eylemi ile programında kadın hakları komisyonları ve yardım sandıkları kurulmasına yer vermesinin Siyasi Partiler Kanununun 90. maddesine aykırı olduğunu ileri sürerek, adigeçen Partinin kapatılmasını istemiştir.

İddianame esas olarak alındığında, esasa ilişkin inceleme ve gerekçe iki bölümde toplanmıştır. Ancak Cumhuriyet Başsavcılığınca 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmü dairesinde Yeni Düzen Partisi'ne ihtarda bulunulmamış olmasının açılan kapatma davasının görüşülüp karara bağlanmasına engel olup olmayacağı konusunun, esasa geçilmeden önce, önsorun olarak incelenmesi ve karara bağlanması gerekmektedir.

A) Cumhuriyet Başsavcılığınca Siyasi Partiler Kanununun 9. maddesi hükmü dairesinde bir uyarıda bulunulmamış olması ve bunun sonucu :

22.4.1983 günlü, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesine göre Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukukî durumlarının Anayasaya ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve ayrıca, verilmesi gerekli bilgi ve belgelerin tamam olup olmadığını inceleyecektir. Aynı maddede Cumhuriyet Başsavcılığının bu denetleme görevi ile ilgili yetkisi de gösterilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini, lüzum göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazıyla isteyebilecektir. Bu yetkinin, yaptırımını da, siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanması oluşturmaktadır. Böylece, Cumhuriyet Başsavcılığının partilerin kuruluşunu denetleme görevinin içeriği ve sınırı belirlenmiş olmaktadır.

Anılan maddede, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucuların hukuki durumlarının Anayasa ve Kanun hükümlerine aykırı olması ile bunlarda noksanlıklar tespit edilmesi halleri birbirinden ayrılmış ve bu durumlar değişik hukuki sonuçlara bağlanmıştır. Şöyle ki, Cumhuriyet Başsavcılığınca tespit edilen noksanlıkların giderilmesi, lüzum görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesi yazıyla istenmedikçe, bu nedene dayanılarak siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanamamasına, yani yazılı istemin dava açmanın bir önkoşulu niteliğini almış olmasına karşın, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukukî durumlarının Anayasaya ve kanun hükümlerine aykırı olması dolayısıyla kapatılmaları için dava açılması, 104. madde hükmü ayrık olmak üzere, böyle bir önkoşula bağlı tutulmamıştır.

Öte yandan, Kanunun 9. maddesindeki Cumhuriyet Başsavcılığına noksanlıkların giderilmesiyle ilgili olarak tanınan yetkinin, Yasaya aykırılıklara da teşmil edilerek bu hususun bir dava koşulu olarak kabul edilmesi, siyasi partilerin tüzük ve programlarındaki kimi hükümlerin, Kanunun dördüncü kısmındaki "Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar"a açıkça aykırı olmaları hallerinde bu koşul, yerine getirilmedikçe, doğrudan 100. ve 101. maddelerdeki nedenlerle kapatma davası açılmasına olanak vermeyeceğini açıkça ortaya koyar ki, bu durumun Siyasi Partiler Kanununun kabul ettiği esaslarla çeliştiğinde duraksanamaz.

Bir siyasi parti Yasalara aykırı olarak kurulmuşsa, bunu saptayacak ve gereklerini yerine getirecek merci, herhalde Anayasa Mahkemesidir.

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

Bu nedenlerle, Cumhuriyet Başsavcılığınca 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmü dairesinde bir uyarıda bulunulmamış olması, Yeni Düzen Partisi'nin kapatılması için açılan davanın görülüp karara bağlanmasına engel olamayacağına Muammer Turan, Mehmet Çınarlı ve Yılmaz Aliefendioğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla karar verilmiştir.

B) Yukarıda belirtildiği üzere, iddianameye paralel olarak esasa ilişkin inceleme ve gerekçe iki bölümde toplanmıştır :

1- Yeni Düzen Partisi'nin tüzüğündeki kurucular kurulunun arttırılmasına ilişkin hükmün Kanuna aykırılığı ve kurucular kurulunun teşkilinde Kanuna karşı hile sayılacak faaliyette bulunulmuş olması savı :

Kurucular tarafından kuruluş bildirisi, tüzük, program ve diğer belgeler 1.7.1983 tarihinde İçişleri Bakanlığına verilmek suretiyle Yeni Düzen Partisi tüzel kişilik kazanmıştır.

3 Temmuz 1983 tarihinde yapılan görev bölümünde, genel başkan, üç genel başkan yardımcısı; genel sekreter, üç genel sekreter yardımcısı; yedi disiplin kurulu üyesi; onüç merkez karar ve yönetim kurulu üyeliğine seçilenlerin isimlerini açıklayan liste Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmiştir.

Kurucu üyelerden Ziya Güven 7.7.1983 günlü dilekçe ile İçişleri Bakanlığına başvurarak kurucu üyelikten istifa ettiğini bildirmiştir. İçişleri Bakanlığı bu dilekçenin bir örneğini aynı gün Cumhuriyet Başsavcılığına bir örneğini de Anayasa Mahkemesine göndermiştir.

Milli Güvenlik Konseyi, Siyasi Partiler Kanunu'nun geçici 4. maddesi uyarınca istifa eden Ziya Güven de dahil 30 kişilik kurucular listesini incelemiş ve bu listede kayıtlı isimlerden 9 kişinin parti kurucusu olmalarının uygun görülmediğine 20.7.1983 gününde karar vermiştir.

Yeni Düzen Partisi, dosyada kendilerine tebliğ edildiğine ilişkin alındı belgesi olmamakla beraber 24 Temmuz 1983 gününde, "veto edilen 9 kurucumuzun yerine görev alan yeni üyelerimizin kimlikleri aşağıda açıklanmıştır" denilerek on kişinin adı yeni listeye yazılmıştır. Ayrıca görev dağıtımı yapılmış, yeni genel başkan, üç başkan yardımcısı; genel sekreter ve iki yardımcısı ile yedi disiplin kurulu üyesinin ismi aynı listede açıklanmıştır.

Dilekçenin alt kısmına da "eklenen vesikalar" ve "not" denilmiş ve bu dört kişinin adı yazılmıştır. İçişleri Bakanlığına verilen bu liste 26 Temmuz 1983 tarihinde kayıt fişine geçirilmiştir. İçişleri Bakanlığı aynı gün aldığı listenin bir örneğini Milli Güvenlik Konseyine ve bir örneğini de Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Ayrıca, evvelce Konsey incelemesinden geçmiş kişilerden kurucu üye Cengiz Sözkın 26.7.1983 günlü istifa dilekçesini İçişleri Bakanlığına PTT kanalıyla göndermiştir. İçişleri Bakanlığı istifa isteğini kapsayan dilekçenin bir örneğini 3 Ağustos 1983 günlü yazı ile Milli Güvenlik Konseyine ve Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

Milli Güvenlik Konseyi Siyasî Partice incelemesine sunulan toplam ondört kişilik kurucular ismini kapsayan liste yerine veto edilmiş dokuz kişinin ismine denk bir listenin gönderilmesini 3 Ağustos 1983 günlü yazıyla Yeni Düzen Partisine bildirilmek üzere İçişleri Bakanlığına göndermiştir. Yazı metninde liste düzeltilmediği takdirde başvurunun geçersiz sayılacağı Partiyeye bildirilmiştir.

Anılan Parti 4.8.1983 günlü yazıyla veto edilen dokuz kişinin ismine denk yeni dokuz kişinin ismini kapsayan liseyi İçişleri Bakanlığına göndermiştir. İçişleri Bakanlığı bu listeyi 5 Ağustos 1983 gününde Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmiştir.

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

Cumhuriyet Başsavcılığı 3.8.1983 günlü yazıyla, Siyasi Partiden "gönderilen 26.7.1983 gününde kayda geçmiş listedeki kişilerin imzalarının bulunmaması nedeniyle imzaların tamamlattırılmasını ve bu listeye bağlı not kısmında belirlenen isimlerin nedenini" sormuştur.

Yeni Düzen Partisi bu yazıya 8.8.1983 gününde cevap vermiş ve cevabında: imzaların tamamlattırıldığı ve İçişleri Bakanlığına, Milli Güvenlik Konseyince veto edilen dokuz üye adının yeniden bildirildiği "evrakı tamamlanan diğer kurucu üyelerimiz ise yeni kurucular olarak arz edilmiştir" biçiminde açıklama yapmıştır.

Milli Güvenlik Konseyi dokuz kişilik listeyi incelemiş, bir kişinin parti kurucu üyesi olamayacağına 12 Ağustos 1983 gün, 114 sayılı karar vermiştir. Bu durum aynı gün İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı 17.8.1983 tarihli yazıyla 12 Ağustos 1983 ve 114 sayılı karara esas olan bu listenin hangi liste olduğunu Milli Güvenlik Konseyinden sormuştur. Milli Güvenlik Konseyi 17.8.1983 tarihli cevapla inceleme konusu yapılan listenin evvelce veto edilmiş dokuz kişinin ismine denk olan ve dokuz kişinin ismini kapsayan liste olduğunu, bu listenin bir örneğini de ekleyerek Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. 12 Ağustos 1983 gün ve 114 sayılı karar Cumhuriyet Başsavcılığınca gene 12.8.1983 gününde bir yazıyla Yeni Düzen Partisi'ne bildirilmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığı bütün bu yazışmalar ve yapılan işlemler sonucu, Yeni Düzen Partisi tüzüğünün "YDP'nin kuruluş ve yönetim teşkilâtı" bölümünden son cümledeki "kurucular kurulu sayısını arttırmak kararını alabilir. Yeni üyeler ilgili mercilere üç gün içinde bildirilir." hükmünü ve ayrıca Milli Güvenlik Konseyinin 20 Temmuz 1983 günlü ve 95 sayılı kararından sonra Partinin kurucular kurulunun teşkilinde kanuna karşı hile sayılacak faaliyetini 2820 sayılı Kanunun geçici 8., geçici 4. ve 5. maddelerine dolayısıyla aynı Kanunun 90. maddesine aykırı gördüğünden, Kanunun 101. maddesinin (a) ve (b) bentleri gereğince Partinin kapatılmasına karar verilmesini istemiştir.

İddianamenin dayanağı olan 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesinin birinci fıkrasında, "Siyasi Partilerin tüzük, program ve faaliyetleri Anayasa ve kanun hükümlerine aykırı olamaz." denilmektedir. Genel nitelikte bir ilkeyi içeren bu fıkra hükmünün, Kanunun sistematığı bakımından, siyasî partilerle ilgili yasakları düzenleyen dördüncü kısımda değil, genel esasları düzenleyen birinci kısımda yer alması gerekmektedir. Gerçekten, benzer bir ilke birinci kısımdaki 3. maddenin ilk tümcesini oluşturmaktadır. Kanundaki yerine rağmen, niteliği ve amacı gözönünde tutulduğunda 90. maddenin birinci fıkrası hükmünün, hem kanunun dördüncü kısmında öngörülen "Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar"ı; hem de bu kısım dışında kalan "emredici hükümlerle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine" aykırılığı kapsadığı biçiminde anlaşılmalıdır. Aksi halde dördüncü kısım dışında bulunan amir hükümlerden herhangi birine aykırı bir işlem veya eylemde bulunan bir siyasi partinin, bu durumu, aynı zamanda Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesine de aykırı olacağından, bu yolla 101. madde uyarınca kapatılması gerekecek; böyle olunca da, bu gibi haller için, Cumhuriyet Başsavcılığınca Anayasa Mahkemesine yazılı başvuruda bulunulmasını ve Anayasa Mahkemesince verilen ihtar kararının gerekleri yerine getirilmediği takdirde, kapatma davası açılacağını öngören Kanunun 104. maddesi hükmünün uygulanmasına yasal olanak bulunmayacaktır.

Bu nedenlerle, bir siyasî partinin tüzük, program ve faaliyetleri Siyasi Partiler Kanununun dördüncü kısmındaki "Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar"a aykırı olursa bu Kanunun 100. ve 101. maddelerine göre Cumhuriyet Başsavcılığınca kapatılma davası açılmalı; Kanunun dördüncü kısmı dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

hükümlerine aykırılık halinde de Kanunun 104. maddesine göre Anayasa Mahkemesince Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurulmalıdır.

Cumhuriyet Başsavcılığı iddianamesinde ve esas hakkındaki görüşünde, davalı Parti Tüzüğündeki kurucular kurulunun arttırılmasına ilişkin hüküm ile kurucular kurulunun teşkilinde Kanuna karşı hile sayılacak faaliyetinin Siyasi Partiler Kanununun 90. maddesine aykırılığını, 8. maddeyle geçici 4. madde hükümlerinin ihlali suretiyle oluştuğunu ileri sürmesine ve söz konusu maddelerin anılan Kanunun siyasi partiler ile ilgili yasakları hakkındaki dördüncü kısım dışında kalan emredici hükümlerden olmasına göre iddianameye esas alınan olaya Kanunun 101. maddesinin (a) ve (b) bentlerinin uygulanmasına olanak görülmemiştir.

Öte yandan, Kanunun dördüncü kısmı dışında ayrı bir kapatma nedeni olan geçici 4. maddenin son fıkrasına aykırı hareket edildiği de iddia edilmemiştir. Kaldı ki, Yeni Düzen Partisi, yukarıda açıklandığı üzere, Milli Güvenlik Konseyinin kararının gereklerini yerine getirmiş ve kurucu olmaları uygun görülmeyenlerin partiyle ilgileri kesilmiş ve hatta yerlerine yenileri önerilmiştir. Bu nedenlerle, partinin kapatılması söz konusu olamaz.

2- Yeni Düzen Partisi'nin programında kadın hakları komisyonları ve yardım sandıkları kurulmasına yer verilmesiyle Siyasi Partiler Kanununun yan kuruluşlar yasağına aykırı hareket edildiği savı :

Yeni Düzen Partisi'nin programındaki "Türk kadınları" ile ilgili bölümünün 2., 3., 4., 5. ve 6. maddelerinde; her köyde ve her ilçede kadın hakları komisyonları teşkilini, yardımlaşmayı, seslerini duyurmayı sağlayacaklarını bu komisyonların il seviyesinde de oluşturulacağı, çaresiz ve sıkıntıda her üyesine; el atılarak onların feraha çıkarılacağı; asgari ücretin % 2'si kadar bir katılma payı ile oluşturulacak "ev kadınları emeklilik fonu" nun tesis edileceği, bu miktarı bile veremeyecek derecede yoksul olanlar teşkil edilecek katılımsız emeklilik işlerine tabi tutulacağı; mahalli kadın hakları komisyonlarına ait "yardım sandıkları"nın çok çaresiz durumdaki hemcinslerine ve yavrularına acil yardım yapacaklarını, bunu Devletin desteklemesini temin edeceklerini; şehit analarına, şehit dullarına kimseye muhtaç olmayacak derecede yaşam sürdürmeleri için geniş yardımlar yapılacağını; Türkiye Büyük Millet Meclisinde geniş şekilde temsil edilmelerinin sağlanacağı, kurucular kurulunda da fazla nispette yer verileceği belirtilmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, Yeni Düzen Partisi'nin programında köy, ilçe ve il seviyesinde Kadın Hakları Komisyonları ve bunlara bağlı yardım sandıkları adı altında kuruluşlar teşkiline yer verilmesinin Siyasi Partiler Kanununun 91. maddesiyle yasaklanmış kadın kollarını, kadın komisyonları adı altında kurmayı amaçladığı ve dolayısıyla aynı Kanunun 90. maddesine aykırı davranılmış olduğu iddiasıyla Kanununun 101. maddesinin (a) bendi gereğince adı geçen partinin kapatılmasına karar verilmesini istemiştir.

Davalı parti adına yapılan savunmada: kadın hakları komisyonu deyiminin bir iyi niyet ve idealizmin ifadesi olduğu, bu komisyonların kadın haklarıyla hiçbir ilişkisinin bulunmadığı, Devletin kadınları desteklemesinin temin edileceğine ilişkin sözlerin bir hak sağlanmasına yönelik olmayıp, bir hak savunuculuğuna matuf olduğu, ayrıcalığın söz konusu edilemeyeceği, partimizin kadınlarına bu olanağın tanınacağı, diğerlerinin mahrum edileceğinin söylenmediği, bütün bunlara rağmen, Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi ile kusurumuza muttali olduğundan tüm bu bölümün parti programından çıkarılacağı; neticede, iddianamedeki hususları bir ikaz, bir istem kabul edilerek gereklerinin yerine getirileceği belirtilmiştir.

Programdaki Türk Kadınları ile ilgili bölümün tümü, gözönünde tutulduğunda, Yeni Düzen Partisi'nin kadınlara verdiği önem vurgulanmak istenmektedir. Köy, ilçe ve il seviyesinde

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

kurulacağı bildirilen kadın hakları komisyonları ve bunlara bağlı yardım sandıkları sosyal içerikli ve yardımlaşmayı amaçlayan birer kuruluştur. Bu itibarla, anılan kuruluşların Siyasî Partiler Kanununun yan kuruluşlar yasağını düzenleyen 91. maddesindeki Kadın Kolu ve benzeri kuruluşlar niteliğinde sayılamaz.

Ancak, programında köy, ilçe ve il seviyesinde sözü edilen kadın hakları komisyonları ile bunlara bağlı yardım sandıklarının Siyasî Partiler Kanununun 7. maddesinin ikinci fıkrasında yasaklanmış olan il ve ilçe teşkilâtı dışında bir kuruluş olduğu da açıktır. Böyle olunca, bunların kurulmasını öngören program maddelerinin aynı Kanunun dördüncü kısmı dışında kalan emredici kurallara aykırılık söz konusu olacaktır. Bu nedenle Yeni Düzen Partisi'nin kapatılmasının reddine karar verilmelidir.

Parti programındaki bu kuruluşların Siyasî Partiler Kanununun 7. maddesinin ikinci fıkrasında kurulması yasaklanmış teşkilât niteliğinde bulunduğu böylece Kanunun dördüncü kısmı dışında kalan emredici kurallara aykırılık söz konusu olacağına ilişkin görüşe H. Semih Özmert, Selahattin Metin, Mehmet Çınarlı, Necdet Darıcıoğlu ve Yılmaz Aliefendioğlu katılmamışlardır.

VII- Verilmesi gerekli karar :

Yeni Düzen Partisi'nin tüzüğündeki kurucular kurulunun arttırılmasına ilişkin hüküm ile kurucular kurulunun teşkilinde gösterdiği faaliyetinin ve programında kadın hakları komisyonları ve yardım sandıkları kurulmasına yer vermesinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmı dışında kalan emredici hükümlerine aykırılığı nedeniyle açılmış olan kapatma davasının reddine kadar verilmelidir.

SONUÇ :

1- Yeni Düzen Partisi tüzüğünün "YDP'nin kuruluş ve yönetim teşkilâtı" bölümünün son cümlesindeki "kurucular kurulu sayısını arttırmak kararı alabilir. Yeni üyeler ilgili mercilere üç gün içinde bildirilir." hükmü ve ayrıca Milli Güvenlik Konseyinin 20 Temmuz 1983 günlü, 95 sayılı kararından sonra Partinin Kurucular Kurulunun teşkilinde Kanuna karşı hile teşkil edecek faaliyeti 2820 sayılı Kanunun 8., geçici 4. ve 5. maddelerine, dolayısıyla aynı Kanunun 90. maddesine aykırı bulunduğundan Kanunun 101. maddesinin (a) ve (b) bentleri gereğince Yeni Düzen Partisi'nin kapatılmasına karar verilmesi istenilmektedir.

İstemin dayanağını oluşturan Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Siyasi Partilerin tüzük, program ve faaliyetleri Anayasa ve kanun hükümlerine aykırı olamaz." hükmü, söz konusu Kanunun dördüncü kısmına giren veya bu kısmın dışında kalan aykırılık biçiminde anlaşılmalıdır. Tüzük, program ve faaliyetler dördüncü kısım hükümlerine aykırı olduğu takdirde 100. ve 101. maddelere göre dava açılmalı; dördüncü kısım dışında kalan emredici hükümlere aykırılığın oluşması halinde de 104. maddede öngörülen başvuru yapılmalıdır.

Yeni Düzen Partisi'nin dava konusu işlem ve eyleminin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesine aykırılığı aynı Kanunun 8., geçici 4. ve geçici 5. maddeleri hükümlerinin ihlali dolayısıyla olduğu iddia edildiğine, ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığınca kapatma davasının Siyasi Partiler Kanununun geçici 4. maddesinin son fıkrası uyarınca açılmamış olmasına göre, Kanunun dördüncü kısmı dışında kalan emredici kurallara aykırılık söz konusu olacağından, bu nedenle, Yeni Düzen Partisi'nin kapatılması isteminin reddine oybirliğiyle,

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

2- Yeni Düzen Partisi'nin programında, köy, ilçe ve il seviyesinde kadın hakları komisyonları ve bunlara bağlı yardım sandıkları adı altında kuruluşlar teşkiline yer verilmesinin Siyasi Partiler Kanununun 91. maddesiyle kurulması yasaklanmış kadın kollarını, kadın hakları komisyonları adı altında kurmayı amaçladığı ve dolayısıyla aynı Kanunun 90. maddesine aykırı davranılmış olduğu iddiasıyla Kanunun 101. maddesinin (a) bendi gereğince Yeni Düzen Partisi'nin kapatılmasına karar verilmesi istenilmiştir.

Partinin programında kurulması söz konusu edilen Kadın Hakları Komisyonları ve Yardım Sandıkları 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun yan kuruluşlar yasağını düzenleyen 91. maddesindeki Kadın Kolu ve benzeri kuruluşlardan olmadığına oybirliğiyle,

Programındaki bu kuruluşların Siyasi Partiler Kanununun 7. maddesinin ikinci fıkrasında, kurulması yasaklanmış olan teşkilât niteliğinde bulunduğu, böylece aynı Kanunun dördüncü kısmı dışında kalan emredici kurallara aykırılık söz konusu olacağından, bu nedenle, Yeni Düzen Partisi'nin kapatılması isteminin reddine: H. Semih Özmert, Selahattin Metin, Mehmet Çınarlı, Necdet Darıcıoğlu ve Yılmaz Aliefendioğlu'nun "Parti programındaki Kadın Hakları Komisyonları ve Yardım Sandıklarının Partiye bağlı bir kuruluş olmayıp anılan Partinin kadınlara sosyal güvence sağlamasını amaçlayan ve ileriye dönük faaliyetlerini ifade eden bir program maddesi olması itibariyle Siyasi Partiler Kanununun 7. maddesinin ikinci fıkrasına göre kurulması yasaklanmış bir teşkilât kademesi bulunmadığı" yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

3- Kararın kanunî gereği yerine getirilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, ayrıca Yeni Düzen Partisi'ne tebliğine oybirliğiyle,

9.11.1983 gününde kesin olarak karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Ahmet H. BOYACIOĞLU	H. Semih ÖZMERT	Nahit SAÇLIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU	Osman Mikdat KILIÇ	Mithat ÖZOK
Üye	Üye	Üye
Kenan TERZİOĞLU	Orhan ONAR	Selahattin METİN
Üye	Üye	Üye
Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI	Mahmut C. CUHRUK
Üye	Üye	Üye
Necdet DARICIOĞLU	Servet TÜZÜN	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Esas sayısı : 1983/5

Karar sayısı : 1983/5

1) 7.11.1982 gün ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 69 uncu maddesinde: "Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukukî durumlarının Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu, kuruluşlarını takiben ve öncelikle denetler; faaliyetlerini de takip eder" hükmü yer aldığı gibi; 22.4.1983 gün ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9 uncu maddesinde: "Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucuların hukukî durumlarının Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve belgelerinin tamam olup olmadığını kuruluşlarını takiben öncelikle ve ivedilikle inceler. Tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini, lüzum göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazı ile ister. Bu yazının tebliğ tarihinden başlayarak otuz gün içinde noksanlık giderilmediği veya istenen ek bilgi ve belgeler gönderilmediği takdirde, siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümler uygulanır" denilmekte; kanunun bu maddesinin atıfta bulunduğu ve "Siyasi Partilerin Kapatılması" başlığını taşıyan "Beşinci Kısım" ise 98 inci maddeden 108 inci maddeye kadarki hükümleri içermektedir.

Bu hükümlerden anlaşılacağına göre Cumhuriyet Başsavcılığı, partilerin kuruluşunu denetlerken ve faaliyetlerini takip ederken, ilk önce "tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini yazıyla isteyecek; bu yazının tebliğ tarihinden başlayarak otuz gün içinde noksanlık giderilmediği takdirde siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümler uygulanacaktır". Buradaki "noksanlık" sözcüğünün kapsamına kanuna aykırılıklar da girmektedir.

Kanunun 101. maddesi: "Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı" verilecek bir kısım "halleri" belirlemekte; fakat bu kapatma kararının verilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığınca açılacak davanın şart, usul ve yöntemlerini öngörmemekte; bu şart, usul ve yöntemler Beşinci Kısımın diğer maddelerinde gösterilmektedir. O maddelerde hatta kanunun hiçbir maddesinde, 9 uncu maddeye göre, partinin tüzük ve programı üzerinde Cumhuriyet Başsavcılığınca "öncelikle ve ivedilikle" yapılacak inceleme sonunda tespit edilecek Anayasa ve kanun hükümlerine uygunsuzlukların giderilmesini yazı ile isteme ve ancak bu isteğe uyulmadığı takdirde "Siyasi Partilerin Kapatılmasına dair hükümlerin uygulanması" yöntemi değiştirilmemekte; 9 uncu maddeye uyulmadan ve belirtilen ilk işlemler tamamlanmadan dava açılması emredilmemektedir.

Başlıca bu nedenlerle, Cumhuriyet Başsavcılığınca, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9 uncu maddesindeki şart, görev ve yetkilerin yerine getirilmeden açıldığı anlaşılan işbu davanın bu yönden reddi gerektiği düşüncesiyle karara karşıyım.

Muammer
TURAN

Üye

KARŞIOY YAZISI

Esas sayısı : 1983/5

Esas Sayısı:1983/5 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/5

Karar sayısı : 1983/5

Ne sebeple muhalif kaldığımız gerekçeli kararda belirtilmiş bulunduğundan, ayrıca karşıoy yazısı yazmaya gerek görmüyoruz.

H. Semih ÖZMERT

Başkanvekili

Selâhattin METİN

Üye

Mehmet ÇINARLI

Üye

Necdet DARICIOĞLU

Üye

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

Üye